

OKEAN SUVLARI VA ULARDAN XALQ XO'JALIGIDA FOYDALANISH

Hayitova Onaxon Abdrim qizi

Urganch davlat universiteti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7027720>

Annotatsiya. Yer shari quruqligining katta qismini egallagan dunyo okeani suvlari o'zida turli xil kimyoviy elementlarni erigan holda saqlab turadi. Okean suvlarida Mendeleev kimyoviy elementlar davriy jadvalidagi deyarli barcha elementlarni uchratish mumkin. Ulardan turli xil maqsadlarda foydalanish mumkin. Ushbu maqolada okean suvlarida uchrovchi elementlardan xalq xo'jaligida foydalanish haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: okean suvlari, qalqish, mendeleev, kimyoviy elementlar, yod, osh tuzi, shelf.

ВОДЫ ОКЕАНА И ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ В НАРОДНОМ ХОЗЯЙСТВЕ

Аннотация. Воды мирового океана, занимающие большую часть земной суши, удерживают растворенные в ней различные химические элементы. Почти все элементы периодической таблицы химических элементов Менделеева можно найти в водах океана. Их можно использовать для разных целей. В данной статье представлена информация о хозяйственном использовании элементов, содержащихся в океанских водах.

Ключевые слова: океанские воды, плавучесть, Менделеев, химические элементы, йод, поваренная соль, шельф.

OCEAN WATERS AND THEIR USE IN THE NATIONAL ECONOMY

Abstract. The waters of the oceans, which occupy most of the earth's land, hold various chemical elements dissolved in it. Almost all elements of Mendeleev's periodic table of chemical elements can be found in the waters of the ocean. They can be used for different purposes. This article provides information on the economic use of elements contained in ocean waters.

Keywords: ocean waters, buoyancy, Mendeleev, chemical elements, iodine, table salt, shelf.

KIRISH

Inson hayoti faoliyati davomida juda ko'p tabiat ne'matlaridan foydalanadi. Tabiat ne'matlari yer yuzasi bo'ylab turlicha tarqalgan bo'lib bir joyda bog' bo'lsa boshqa joyda tog' yoki yana boshqa bir narsa. Har bir hududda turlicha ne'matlar tarqalganligi sababli insonlar eng oldin o'zlari uchun qulay bo'lgan hududlardagi insonlar uchun zarur bo'lganlarini o'zlashtirishadi. Yer shari quruqligida katta miqdorda tabiiy resurslar va mineral resurslar tarqalgan bo'lsa huddi shu resurslar dunyo okeani suvlarida ham mavjud.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Sayyoramiz yuzasining qariyb 71 foizini egallagan jahon okeani mineral boyliklarning ulkan omboridir. Uning chegarasidagi minerallar ikki xil muhitda - gidrosferaning asosiy qismi sifatida okean suvi massasining o'zida va litosferaning bir qismi sifatida er qobig'ining pastki qismida joylashgan.

TADQIQOT NATIJALARI

Agregat holatiga ko'ra va ish sharoitlariga ko'ra ular quyidagilarga bo'linadi:

1) suyuq, gassimon va erigan, ularni qidirish va qazib olish quduqlar (neft, tabiiy gaz, tuz, oltingugurt va boshqalar) yordamida amalga oshirilishi mumkin; 2) ekspluatatsiya qilish drajlar, gidravlika va boshqa shunga o'xshash usullar yordamida mumkin bo'lgan qattiq sirt konlari

(metall yotqizgichlar va loylar, betonlar va boshqalar); 3) qazib olish usullari (ko'mir, temir va boshqa ba'zi rudalar) bilan foydalanish mumkin bo'lgan qattiq ko'milgan.

MUHOKAMA

Jahon okeanining mineral resurslarini ikkita katta sinfga bo'lish ham keng qo'llaniladi: gidrokimyoviy va geologik resurslar. Gidrokimyoviy resurslarga dengiz suvining o'zi kiradi, uni ko'plab kimyoviy birikmalar va mikroelementlarni o'z ichiga olgan eritma sifatida ham ko'rib chiqish mumkin. Geologik resurslarga er qobig'ining sirt qatlami va ichaklarida joylashgan mineral resurslar kiradi. Neft va gaz konlari asosan dunyo okeanining ostida shelf qismida joylashgan bo'lib eng ko'p dunyo okeanidan neft va gaz qazib oladigan hududlar bu Fors ko'rfazi davlatlari, Venesuela, O'rta dengiz bo'yi mamlakatlari, Shimoliy dengiz bo'yi mamlakatlari, Liviya va boshqa davlatlar hisoblanadi. Dunyo okeani suvlarida turli xil kimyoviy elementlar mineral resurslar keng tarqalgan bo'lib ular asosan suvda erigan holda tarqalgan. Dunyo okeanida eng ko'p uchraydigan kimyoviy element bu Osh tuzi hisoblanadi. Dunyoning rivojlangan davlatlarida okean suvlarida uchrovchi osh tuzidan foydalanishadi.

XULOSA

Xulosa qilib shuni aytish lozimki insonlar zamonaviy taraqqiyot natijasida deyarli barcha narsalardan foydalanib bormoqda. Hattoki havodan ham kimyoviy yo'l bilan bir qancha maxsulot olish mumkin. Mendeleyev kimyoviy elementlar davriy jadvalidagi deyarli barcha elementlar uchraydigan dunyo okeani suvlaridan esa 200 dan ortiq maxsulot olsa bo'ladi. Bugungi kunda eng ko'p osh tuzi, yod, hamda baliq ovlash orqali okean suvlaridan unumli foydalanib kelinmoqda. Maqolani yozishdan maqsad shuki quruqlikda bor bo'lgan barcha tabiiy resurslar okean suvlarida ham bor. Okean suvlaridan foydalanish orqali chuchuk suv yetishmaydigan hududlarda suvdan foydalanish hamda undagi turli xil elementlardan Iqtisodiyotning turli xil tarmoqlarida foydalangan maqsadga muvofiq.

REFERENCES

1. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. Toshkent-2002.
2. Baratov. Umumiy tabiiy geografiya kitobi. Toshkent.
3. Shubayev. Umumiy yer bilimi kitobi. Toshkent.
4. Turli xil Internet saytlari.
5. Гадаев Р. Р., Джонизоков У. А., Ахадова К. С. К. ОПРЕДЕЛИТЕЛЬ ФРЕДГОЛЬМА ДВУМЕРНОЙ ОБОБЩЕННОЙ МОДЕЛИ ФРИДРИХСА //Наука и образование сегодня. – 2020. – №. 12 (59). – С. 6-8.
6. Ахадова К. С. О ГРУППЕ ИЗОМЕТРИЙ СЛОЕНОГО МНОГООБРАЗИЯ //Естественные и технические науки. – 2014. – №. 1. – С. 14-17.
7. Qizi A. K. S. TEXNIK OLIY TA'LIMDA MATEMATIKANING MUTAXASSISLIK FANLARI BILAN INTEGRATSIYASINI TA'MINLASH VOSITALARI //Science and innovation. – 2022. – T. 1. – №. 1. – С. 446-459.
8. Akhadova K. S. PROBLEMS OF DEVELOPING MATHEMATICAL COMPETENCIES OF FUTURE ENGINEERS //Academic research in educational sciences. – 2022. – T. 3. – №. 3. – С. 316-323.